

پرسش و پاسخ ندای آزادی از فعالان سیاسی درباره‌ی فدرالیسم در ایران

داود احمدلو

ندای آزادی: آیا دولت غیر متمرکز همان دولت فدراتیو است؟ اگر نه تفاوت آن‌ها چیست؟

داود احمدلو: يك سیستم فدرالیسم، همانطور که از معنای کلمه بر میاید، از يك پیمان و قرارداد تشکیل میشود که در آن مناطق و یا بخشهایی از يك کشور که میتواند نام ایالت و یا استان را در بر داشته باشند با یکدیگر هم پیمان شده و در قدرت و حاکمیت يك حکومت با هم سهم میشوند.

به معنای دیگر، حق قدرت مداری بین حکومت مرکزی و این بخشها تقسیم میشود و قانون اساسی نگهبان اجرای آن است، بطوری که هیچیک از طرفین بطور یکجانبه نمی تواند این توافق را بهم بزند و به این ترتیب هر واحدی میتواند در مسائل داخلی خودش بطور مستقل تصمیم بگیرد.

البته نباید فدرالیسم را با شکل حکومتی اشتباه کنیم ، این روش میتواند در هر نوع حکومتی ، چه پادشاهی و یا جمهوری پیاده شود.

اما در نظام غیر متمرکز، تقسیم قدرت بطور عمودی میباشد و بیشتر به اختیاراتی که قانون اساسی به حکومتهای محلی واگذار کرده اشاره مینماید، که در آن بخشی از وظایف اجرائی و نظارتی دولت مرکزی به حکومت های محلی واگذار میشود و هر چه قدرت حکومتهای محلی بیشتر باشد ایجاد هماهنگی بین حکومت مرکزی و محلی پیچیده تر و دشوار تر خواهد شد.

البته انواع گوناگون در سیستم عدم تمرکز وجود دارد، میتواند به روش غیر متمرکز اداری باشد که در آن اداره امور محلی بدست نماینده گانی است که از طرف اهالی محلی انتخاب میشوند، یا اینکه پارلمانی باشد، که بطور خیلی واضح از شرکت مردم در تصمیم گیری های دولتی بوسیله نمایندگانشان میباشد، نوع دیگر آن میتواند

بصورت عدم تمرکز سازمانی باشد، که حسن روابط بین مدیران رده بالا را در بهبود بخشیدن و سرعت در اجرای عملیات صحیح اداری بکار میگیرد.

ندای آزادی: در کشوری مانند ایران با توجه به تنوع زبانی، ملی و قومی آیا نظام فدرالیسم نظام مناسبی است. اگر آری چه نوع فدرالیسمی برای کشور ما مناسب است: فدرالیسم بر اساس تقسیمات جغرافیایی (استانی) و یا بر اساس زبانی- ملی/قومی؟

حال باید دید که این فدرالیسم را از هر نوعش که باشد، آیا میتوان در کشوری مانند ایران پیاده نمود؟

تا زمانیکه این تفکر جایگاهش را در ایران بدست نیاورده باشد اقدام به آن میتواند خطر آفرین باشد، با پایین بودن سطح آگاهی و درک افراد جامعه، صحبت از فدرالیسم میتواند به اعلان يك درگیری بین جوامع مختلف ایران تبدیل شود و دمکراسی را نه تنها بخطر بیندازد بلکه آنرا دهه ها به عقب ببرد و با پیچیده‌گی جامعه ایرانی و پراکندگی اقوام آن و پهنای سرزمین ایران، فدرالیسم زبانی و قومی موفقیت چندانی نخواهد داشت و اقدام به اجرای آن میتواند برای ایران فاجعه آمیز باشد.

ندای آزادی: ساختار و محتوای نظام فدرالیسم براساس تقسیمات جغرافیایی چه تفاوتی با فدرالیسم بر اساس ملی/قومی دارد؟ بعنوان مثال شرط برخورداری از حقوق شهروندی (مانند حق انتخاب کردن و انتخاب شدن) در هر کدام از ایالات، ساکن بودن هر شهروند ایرانی در آن شهر و منطقه است، یا داشتن تعلقات قومی و ملی آن منطقه؟

ولی در يك فدرالیسم قومی هر واحدی خود را ملت مینامد و نه تنها خود را واحدی از آن کشور نمی داند، بلکه به مرور زمان بسمت خود مختاری حرکت میکند تا به آن دست یابد و در این صورت خطر تجزیه کشور همیشه پیش روی است. در مورد انتخاب کردن و یا انتخاب شدن، در هر ایالتی که هستیم باید با قوانین همانجا خود را تطبیق دهیم و نه در معیار زبانی و قومی.

ندای آزادی: آیا این چند حوضه‌ای که نام می‌بریم باید در اختیارات دولت مرکزی فدرال باشند؟ نیروی نظامی و دفاع از مرزها؛ روابط خارجی (وزارت امور خارجه)؛ برنامه ریزی های کلان و

بلند مدت اقتصادی؛ سیاست‌های مالی، پولی و مالیاتی؛ استخراج معادن و منابع زیر زمینی؛ نظارت بر انتخابات و حسن اجرای قوانین در هر ایالت؛ دادگاه‌ها و کل سیستم قضایی.

در مورد نظارت بر انتخابات و حسن اجرای آن و همچنین دادگاه‌ها و سیستم قضائی می‌تواند بطور مستقل در اختیارات واحد‌ها قرار بگیرد.